

S. D. Etsi recordatio doloris, quem ex patria malis capio, consternationem,
summique luctus acerbiter adeo mihi adauget, ut eum ab omni
humanitate alienum iudicem, qui reipub: vestrae Senatores Inelyti,
hisce turbulenti temporibus, impellatione aliqua saltem molestus
sit: Idem tamen quod alijs vitio dari arbitror, in p'senti
eegestate, vix declinare potero, nisi beneuolentia vestra
fretus, & amore erga exulantia ecclesiae membra, breuiter
& verecunde, quid petendum venerim exponam. Solonem
ferunt, grauius, & erudite deprimisse, quomodo turbata
comuni reipub: tranquillitate, priuatorum salus quoque in
discrimen veniat, cum ita inquit: Intrauit in thalamos
publica damna eius. Cum enim religio, & leges a
Tyrannis, quibus nec pietas, nec legum reuerentia curae
est, opprimuntur, & reliqui politicae societatis nervi,
magnam istius mali partem singulorum in doli
ac casae sentiunt. Idem de alijs quoque poenis, quibus
DEVS humanum genus coercet, verum esse experientia
certitudinis norma nos conuincit. O uiamob causam,
postquam auspicijs, & ductu Clariss: viri pia memoriae
D. Doctoris Casparis Cruciaci Academiae Vitebergensi
hactenus seruiui, hoc tristissimo tempore cum coniuge
exulantis scholae comes fui, ubi in tanta redituum, &
stipendij tenuitate, quicquid saepe meum defraudans
genium Vitebergae non sine labore comparsi, Arctia
dum scholam sequar, consumpsi, ita ut nihil praeter

C 107 f.

9.1.1

egestatem reliquum sit. Cum itaque Senatores ab aetate,
patres ab officio dictos uos esse sciam, & beneuolentia
vestra, qua pariter studiis, & literarum studiosis opem
fertis, multos alios, ad fastidium eruditionis eueXerit,
oro, ut habita temporis ratione, presentisque inopia, in
qua cum familia constitutus sum, aliquo subsidio inuicti
senatus munificentia meam tenuitatem leuet. Illud
enim piuum, & sanctum est, quia Reges, & imperia,
ecclesiae nutritores vox diuina nominat. Deinde
& reipub: interest conseruari doctrinae caelestis,
& aliarum artium in genere humano exactam noticiam.
Ego quicquid aliquando in me bonarum artium erit,
id uniuersum ad illustrationem, uerae, & purioris
doctrinae de Deo, summa cum fide, & diligentia
referam, & ardentibus uotis Deum precabor, pro
conseruatione honestae pacis, & disciplinae, ut in his
regionibus ecclesiae, & reipub: seminaria conseruentur.
Bene & feliciter ualete   Data Noribergae 5 Nouemb: 52

Ordini senatorio, totiq;
reipub: deditissimus
Michael Maus Noribergensis
minister publ: Acad: Viteb:

2

Faint handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

I
1
Grauissimis, & integerrimis viris
sapientia, consilio, & virtute
pstantibus, D. consulis, totique
ordini Senatoris Inlytæ ciuitatis
Noriberge, dominis, & fauto-
ribus suis, perpetua fide colendis.
2

7.

Accepi literas excellentiæ tuæ ad me per hunc tuum
 bellarium scriptas, ex quibus percepi priuatum
 lucrum r. p. cum publico totius Ecclesiæ, propter
 Reuerendissimi uiri D. philippi Melanthonis,
 piæ memoriæ, nostri preceptoris perpetuam obli-
 uionem, & gratitudinem colendi, obitum, acer-
 borem eo esse, quod. r. e. tamq̃ uir sapiens
 atate utiam, experientia, atq̃ ex diuinis literis
 edocfus, qui d. omnibus temporibus. talium uirorum
 in ueritatis, & nostro nunc tempore presertim tanti
 uiri mors, tam Germanicæ, & Catholice Ecclesiæ
 mali denunciat, ac portendat. Et cum sit
 uerissimum, paulo post horrendas calamitates
 locuturas esse, & imminere iam iam, quas præ-
 cessit exundatio ubiq̃ tanta, quantum multi-
 annis nemo cogitabit fuisse maiorem, cum mag-
 na utiam iniuriam hominum, tum fructuum terræ,
 quæ toti Germanicæ famem, & pestem adferet.
 Hanc partem bene meritam a nobis, deprecemur
 in intercessione Mediatoris nostri, Filij Dei, domini
 nostri Iesu Christi, & oremus has, ut auertat
 Deus, uel saltem leniat, cum sit eius propitissima
 uoluntas ad saluandum potius, q̃ ad perdendum
 eos, qui resipiscunt, & ad eum confugerunt.
 Ceteris autem papisticis, & Fluciamensibus turbis
 falsæ opinionum defensoribus. & lites non necessa-
 rias gentibus, erunt hæc penæ tristiores, &
 intolerabiliiores eo, q̃ Dei bonum in tanto uero
 toti mundo exhibitum, sua quâdam petulantia
 deprauauerunt, & spreuerunt, ac quotidie sine
 cessatione aliqua, in maiores ruunt cecitates,
 ac suas quâdam opiniones confirmare student,
 contra totius Ecclesiæ iudicium, & uerbi Dei

auctoritatem, & ueritatem. Porro sciat. t. p.
 etiam iam dudum deliberatum esse a praecipuis
 nostris quomodo omnia scripta de philippi pie-
 tate, relicta posteritati tam de religione,
 quam de eloquentia, collecta in Tomos & distributa
 uelint, & Deo uolente, breui corpore in typis erit
 facta & auspiciis: Utinam meaquaedam opera
 seu diligentia aliquis, saltem descriptionibus,
 prodosse, & adiuuare hunc laborem possem,
 certe gaudere.

Quatermiones reliquos
 scripti, cui titulus est, Breuis narratio & iudicium
 missi per studiosum Francum ad. e. t., quos accepisse
 se t. p. credam, & perire etiam in hoc studio
 non cessabo, & huius generis scripta gratis t. e.
 mittam, quousque Witebergae permanserit & uidero
 postremo & gratias ago t. e. pro munere dato
 & obmisso iam, & cum aliis extant beneuolentia
 signa erga me multaque, deum precabor sedulo
 ut uita incolumitate, & rerum omnium felici cum
 successu Deus ipse compenset, tuncatque in pace
 dulcissimam patriam, gubernat, & conseruet
 totam. e. t. familiam. Raptim in multis
 occupacionibus publicis Witebergae 18 Julij 1560

I. Obseruandus:
 Maius. H.

3
 Clarissimo uirio,
 Thome, & uir fidei
 & Honorario Baith
 Senatore Noribergensi
 & primario domino suo
 & primo obseruandus
 1560
 in Julij
 4
 Maius
 1560
 Noribergae

S

Etsi Chariss: uir, patrone obseruandiss: quid ad te
 scriberem, hoc tempore non haberem: tamen pauca
 haec edita apud nos recens ad praestantiam tuam
 cum hoc M. Abraamo Reckenbachio Reapolitano
 mittere uolui. Ac mitto simul propositiones Vtriusq;
 Illirici & M. Vicorini de Lib: arb: & de defini-
 tione Legis & Euangelij, quarum propositiones
 de Lib: arbitrio disputatae sunt p. triduum in
 aula Vimarisiensi, Et cum circa illud tempus
 iunior princeps misanus, Iohannis Frid: prin-
 cipis senioris filius, mortuus esset, disputatio
 de Legis & Euangelij definitione sublata est in
 aliud tempus, Etsi aut de ista habita disputatio-
 ne ad nos adhuc nihil ^{certi} prolatum est: tamen
 multi fide digni homines Witambergam uenerunt,
 testantes id, qd aliqui etiam docti scripserunt ad
 nostros preceptores, quod nunc in transcriptioni-
 bus collectarum solutionum & responsionum utriusq;
 plus lucis, & ueritatis insit solutionibus: M. Vicori-
 ni, quam Illirici perfidissimi hominis, quae
 sunt in finitum chaos nec coherens quiddam. Ac
 nuper ex nostro cetero aliqui senae apud M. Vicorinop.
 qui eis, ut mi dicent nostris preceptoribus, mandauerunt,
 se ita respondisse, & eos uicisse, ut non speret quoniam
 illorum petituram alteram disputationem. Faxit
 DEVS ut istorum rabulorum & odium inensiss: & nephas
 in lucem prodeat, & ab omnibus cognosci possit,
 quo citius uulnera misene Ecclesiae sanari gaudeant.

fuērunt

C 107 L. 9.1 m 3

Bene & feliciter valeat & e, quam ut DEVS patrie
 & ecclesie incolam diu seruet, regat atq;
 custodiat una cum honestis: coniugis, liberis
 omnib., ardentib. uotis ero. Raptim in meis
 occupationib. quae saepe maiores incidunt, quam
 uiuente pie memorie D. preceptore fuerunt,
 quia crescit petulantia in multis iuuenib. qui
 sine serua inuocatione, timore, & pietate De-
 ruunt in penas, & q^u libent faciunt noⁿ palam
 sed clam, sicut & e. narrare poterit hic Ma-
 gister, q^u illa feda barbaros petulantius noⁿ
 illo sanctissimo loco, domui preceptoris pepercit.

T. Spidiosiss
 Michael Maius
 Noricus.

F

IV

Clarissimo uiro, sapientia
 oratione & uirtute prestanti-
 si, D. Hieronymo Bomgardero
 Senatori Noribergensi
 Primario, suo domino
 & patri obseruandissimo

z.

1566
 Adhuc octob.

Maius
 fuisse ex esset
 uelutius & uel
 ut me compellaret

Cum iam aliud mihi habere, quod scriberem, non
 potui tamen Chariss: Viri, quin t. p. mitterem per
 hunc tabellarium primitias ex schola nostra auspici-
 cati huius anni Sexagesimi primi, quem t. e. tuum
 toti familie suum, ac felicem, atq; patria & Ec-
 clesia Christi ubiq; salutarem ^{nesse} seu tranquillum a
 Deo caelesti ac aeterno patre, domini nostri Iesu Chrj,
 toto pectore precor. Porro sciat t. e. quod sub
 initium Mensis Decemb: Wimariam in aula, D. Vicfo-
 rimus & Flacius vocati fuerunt, aiunt D. Vicforinum,
 cum ibi decursum fuisset ad aurustiar, noluisse
 tantum negotium, tali mimirum ratione confici.
 Sed silentium utriq; parti mandatum esse, donec
 legitima fiat transactio, quam fore multi ibi putant
 sub festum Epiphaniae, quando Nuemburgi prin-
 cipum erunt comitia. Bene ac feliciter valeat
 t. e. septim die 3. Calend Januarij Anno 1561
 Witeberga

praesentia
 addit:

Martini

C 1071

9.1.24

6

VI.

Clariss^o viro, Sapientia eruditio-
ne ac uirtute praestanti, D. Hiero-
nymo Baumgartnero, Senatori
Noribergensi primario, domino
ac patrono suo Obseruandiss^o

1561

July 15 Januarii

J. J. J.

24